వెళ్లిన కొద్దీ రెట్టింపు వడ్లగింజలు

సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి—సంపాదకుడు

"రాజద్వారే రాజగృహే సర్వదా దిగ్విజయోస్తు. వేదోక్తం పరిపూర్ణ మాం—"

"పో—పో. మళ్లీ యిక్కడికి వచ్చావూ? ఎవరోయ్ జవాన్లూ!"

"చిత్తం, మేమడ్డు పెడుతూనే వుండగా, జలగలాగ జారి లోపలికి వచ్చేస్తున్నారు బాబయ్యా"

"దివాన్జీవారి దర్శనానికి—"

"చాల్చాలు, అంగాస్త్రపు గుడ్డా నువ్వూ—చూస్తా రేమోయ్!"

"రావయ్యా! మంచిబ్రాహ్మడివే........"

"నేను డబ్బుకోసం—"

"వూరుకో, వూరుకో. ఇంకా తెల్లబోయి చూస్తూ—వినపడదుటోయ్ ?"

"చిత్తం చిత్తం"

జవానులు వెనక్కి లాగుతూ వుండగా, ఆబ్రాహ్మడు, ముందుకి రావా లని గింజుకుంటూనే వున్నాడు.

సరిగా యీసమయానికి, దివాను, మసలందుమీద పూర్తిగా పద్దుకు కూచుని "ఏమిటా అల్లరి ?" అన్నాడు.

"ఎవరో పిచ్చిబ్రాహ్మడు, ఏలినవారి దర్శనానికి—"

"ఒక రూపాయ యిచ్చి పంపెయ్యలేకపోయావు టయ్యా!"

"డబ్బక్కరలేదు టండి"

"మరేం కావాలిట ?"

"చెప్పలేదండి"

"అడిగావా నువ్వు?"

"లే—ద్—ం—"

"............................"

"ఒక అంగాస్త్రపుగుడ్డ కట్టుకుని, మరో అంగాస్త్రపు గుడ్డ కప్పుకుని—"

"అయితే ?"

"పిచ్చివాడు మహాప్రభూ !"

"ఎదటికి రప్పించు"

"చిత్తం—చిత్తం"

మరుక్షణంలో, ఆబ్రాహ్మడు, థాణేదారుకేసి కొరకొర చూస్తూ, దివాన్జీయెదటికి వచ్చి చేతులు జోడించుకు నుంచున్నాడు.

"ఎవరయ్యా నువ్వూ ?"

"మా యింటిపేరు తంగిరాలవారు. నాపేరు శంకరప్పండి"

"ఏమిటి పని ?"

"మహారాజులుంగారి దర్శనం చేద్దా మని వచ్చానండి"

"ఏమిటీ ?......ఈవేషంతోటే ?"

"చిత్తం—చిత్తం. ఒక విద్యలో నేను చక్రవర్తిని. విద్యలకు వేషం అక్కరలేదండి"

"ఏవిద్యలో నీచక్రవర్తిత్వం ?"

"చదరంగంలో నండి"

"............................"

"తమకి ఆశ్చర్యం అక్కరలేదు. బ్రాహ్మలే కాదు, వెలమలు, తురకలు, చివరికి క్షత్రియులు—ఎవరూ—ఎక్కడా నా ఆట కట్టగలిగినవారు లేకపోయారండి"

"అహా!........అలాగేం ?"

"ఆత్మస్తుతి మంచిది కాదు కానీ—ఒక్కొక్కచోట అది చాలా అవసరంగానే వుంటుందండి. పెద్దాపురం మహారాజులుంగారంటే చదరంగం ఆటలో నిధి అని దిగ్దంతులు ఘోషపెడుతూ వుండడంవల్ల ఒక్కమాటు—వొక్క ఆట—వారితో ఆడాలని—"

"సాధ్యమా ?"

"ఏమీ ?"

"ఇక చదరంగం ఆడకూడ దని నిశ్చయించుకున్నారు ప్రభువు"

"ఎందేతో ?"

"తగిన వుజ్జీ దొరక్క. చివరికి ఆట కట్టడం మాట దేవుడెరుగును, నాలుగెత్తు లేనా వెయ్యగలవాడు కనపడలేదు పృథివిలో"

"చిత్తం"

"కళ్లు తెరవనివాళ్లతో ఆటేమి టని నిరాశ చేసుకున్నారు మహారాజులుంగారు"

"నాతో ఆడిచూడకుండానే ?"

"నువ్వేం ఆకాశంమీదనుంచి వూడిపడ్డావా యేమిటి ?"

"ఇంకా సందేహమాండి ?"

"అబ్బో !"

"తంగిరాల శంకరప్పతో చదరంగం ఆడి జయించగలవాడు ఈక్షణందాకా భూమిమీద పుట్టలేదండి"

"మహాబాగా కోస్తావే ?"

"చిత్తం—చిత్తం. కత్తి చేతిలో వున్నప్పుడు కొయ్యకపోవడం యెలా వస్తుంది మహాప్రభూ ?........అయితే: మొండిపట్టు పట్టి, ఆటలో కూచుని వోడిపోతే, మహారాజులుంగారు, వచ్చినవాడి తల కొట్టించి కోటకొమ్ములకు కట్టించడానికి శపథం పట్టారని తెలుసు. తప్పకపోతే అందుకు సిద్ధమే అని నిశ్చయించుకునే వచ్చానండి"

"అంత సాహసం యేం ? పెళ్లయిందా ?"

"ఇంటూపిడి కాపరం చేస్తూనే వుందండి"

"కలో గంజో తాగుతూ పెళ్ళామని, పిల్ల లనీ—యేదో నలుగురితో బాటుగా వుండక యీపిచ్చివేషం యేమయ్యా నీకూ ?"

"విద్యల్లో వుండే వ్యసనం అలాంటిది. అది అందరికీ అవగాహన కాదండి. విద్వత్తు వుంటే యిక తిండి అక్కరలేదు. నిద్ర అక్కరలేదు. గుడ్డకూడా—"

"పెళ్ళామా!"

"నిద్రాహారాలు లేకపోయాక యిక పెళ్ళాం యెందుకూ?... ....కాని ప్రాజ్ఞత రాకముందే నాకు పెళ్ళయిపోయింది. ఇల్లాలు రావడమూ, చదరంగపు వ్యసనం హెచ్చిపోవడమూ వొక్కమాటే—"

"డబ్బు సంపాదించమని రమ్మని యింటావిడ తరిమిం దన్నమాట"

"అదీ వుంది. తమకు కొంతమట్టుకు బాగానే కనిపెట్టారు"

"ఇంకా యేమిటి?"

"చిన్నతనం అలాగే వుంది ....ప్రతీరోజూ యెవడో వొకడు వస్తూ వుండడమూ, నాలుగో యెత్తు వెయ్యలేక తెల్లపోతూ వుండడమూ—ఇక్కడ, మహారాజులుంగారికీ, అక్కడ, నాకూ వొక్కలాగే—"

"ఏమిటీ అనుకుపోలికా?"

"చిత్తం—చిత్తం. సత్యం అన్నది వొకొక్కప్పుడు యిదుగుగానే వుంటుందండి"

"........................"

"అక్కడ యెలాంటివాళ్లూ వొక్క అంతస్థులోనే వుంటారండి......ఇంతకీ తగిన ప్రత్యర్థి దొరక్క, యిక్కడ, మహారాజులుంగారికీ విసుగే వచ్చింది. అక్కడ, నాకూ విసుగే వచ్చింది. దీన్ని తమ రేమంటారూ?"

"నీమాట నిక్కమేనటయ్యా?"

"అమాటో మరోమాటో అనడానికి అసలు మహారాజులుంగారు........తమరు, వారి దర్శనం చేయించడానికి చాలినవారు. తమ దర్శనానికి కారణం యిదీ"

"ఆలోచిస్తాములే.........వెళ్లు"

"........కట్టుకోడానికి గుడ్డ కూడా లేనివాణ్ణని తమకు ప్రత్యక్షమే; కాని నాప్రజ్ఞ చూపించడం తప్ప మరేమీ కోరికలేదు. ఈవిషయంలో తమ కేమీ సందేహం అక్కరలేదు. ఓడిపోతే నాతల తీసుకోడానికి కూడా ఏమీ ఆక్షేపణ లేదండి"

"అదెలాగా తప్పదు"

"తెలుసుకోగలిగితే అదీ వొక గౌరవమే నండి"

"ఇంకేం?......పరిపూర్ణజ్ఞానం కలిగిం దన్నమాటే"

"చాలామంది పెద్దలు కూడా యిలాగే సెలవిచ్చా రండి"

"అయితే, యిక దయ చెయ్యి"

"......మళ్ళీ—"

"మేము కబురుచేస్తాములే"

"నాబస—"

"కావా లంటే నీ దర్శనమే దొరక దంటావా యేమిటి?"

"శంకరప్ప అంటే—"

"ఇక కట్టిపెట్టు......ఏయ్! జవాన్!"

"చిత్తం బాబయ్యా! నడవ్వయ్యా నడు"

జవానులు శంకరప్ప రెక్కలు పట్టుకున్నారు. శంకరప్ప దివాన్జీకేసి కోరచూపులు చూస్తూ వెళ్లిపోయాడు.

ఇదంతా అయిన తరవాత, తాణేదారు, గుమ్మంలోకి వెళ్లి, తానుదివాన్జీకి కనబడకుండా వుండేటట్టు చూసుకుని, శంకరప్పకేసి చూస్తూ మీసంమీద చెయ్యివేసుకున్నాడు.

౨

"ఏం జరిగింది నాయనా!" అంది పెద్దమ్మ. "వ్యవహారం యెదురుతిరిగిం"దన్నాడు శంకరప్ప.

జరిగిం దంతా విని, పెద్దమ్మ, తనని దద్దమ్మకింద కట్టేసిం దని నిశ్చయించుకున్నా డతను"

"నిజానికి దురుసుమాటలే విడిచిపెట్టాను"

"ముందు మాట యేమాలోచించావూ?"

"మహారాజుతో వొక్క ఆటేనా ఆడాలి; కాని—"

"స్స! ముందుమాట అడుగుతున్నాను"

"నాకర్థం కావడం లేదు"

"మరి దివాన్జీదగ్గర అంత దురుసుగా యెందుకు మాట్లాడావు?"

"ఆ పెద్దమనిషి మొదటే పొరవలోకి దిగాడు. అదివరకే తాణేదారు, జవాన్లచేత గెంటించడం నన్ను రెచ్చగొట్టివుంది"

"దివాన్జీ కొంచెం గర్వ మబ్బినమనిషి. అయినా యూరా చేదాన్ని, తమ తావాతేమిటో, తను బతు కెలాంటిదో తెలిసి మసులుకోరు"

"......................"

"నీమాట అలా వుండనియ్యి. చదరంగం ఆడేవాడు దొరక్క మహారాజుకి మతిపోయివుంది"

"అంతవరకూ వచ్చిందీ?"

"ఆసంగతి దివాన్జీకి తెలుసు...............తల యిచ్చెయ్యవలసివచ్చినా సరే అని నువ్వు సిద్ధపడివచ్చినందుకు సంతోషించడానికి బదులు, దివాన్జీ, తెలివితక్కువ—"

"పూర్తిగానూ"

"అబ్బ!...........చివరికి ఫలం?"

"నాప్రజ్ఞ—"

"దిబ్బా దిరుగుండడమూనూ. విద్వాంసుల మంటూ వచ్చేవాళ్ళని చాలామందిని చూశాను; కాని అంతా యిలాగే, యింగిత జ్ఞానం లేక—"

"అసలే మతిపోయివున్నాను. పైగా—"

"అయితే మరి విను. దివాన్జీ తలబిరుసుతనంవల్ల, మహారాజుకి, తగినవాడితో ఆడే యోగం తప్పిపోయింది"

"అలా అన్నావా?"

"పిచికమీద బ్రహ్మాస్త్రం వేసేశా నని దివాన్జీ కులుకుతున్నాడు. కాని అతను చేసింది స్వామిద్రోహం"

"ఇంకా సందేహమా?........కాని యీసంగతి మహారాజుకి తెలిస్తే బాగుండును"

"అది నీ చేవనుబట్టి వుంటుంది"

"అంటే?"

"ఇప్పటిదాకా రాజదర్శనంకోసం నువ్వు తిప్పలుపడ్డావు. ఇక నీ దర్శనంకోసం రాజే తిప్పలుపడాలి"

"ఎప్పుడేనా అది అలా జరుగుతుందా?"

"చెప్పాను కాదూ? అది నీ చేవనుబట్టి వుంటుంది"

"ఏమార్చా పడమరా నాకేమీ తెలవడం లేదు. అంత యోగ్యమే అయితే ఆటలో రాజుని కియుక్కు మనిపించడం తప్ప నావల్ల మరే కాదు. కనక నీళ్ళముంచినా నాలముంచినా— పెద్దమ్మా! నీకొడుకు ననుకో........"

"దెబ్బంపెట్టనక్కరలేదు నాకు. ఇంత వెర్రిబాగులవాడనవు, ఈ రంగంలో అంత ప్రజ్ఞ యెలా వచ్చిందోయి నీకూ?"

"సత్యసాయి రామానుగ్రహం.........కాని......చూశావూ? నా ప్రజ్ఞంతా నీసలహామీద నిలిచివుంది"

"పెద్దాపురం పట్నం అంతా యెప్పుడేనా చూశావూ?"

"సియిల్లూ, రాజుగారి యిల్లూ. దివాన్జీ యిల్లూ తప్ప మరేమీ ఎరగను"

"అలా అయితే ముందు విసుపు లేకుండా పట్నం అంతా చూడు"

"ఎందుకు?"

"పెద్దమనిషి ననుకునే ప్రతీవాడి పావిట్లో నూ దశావతారీ ఆటో, ఏదో ఒక పెత్తులో జరుగుతూ నే వుంటాయి"

"..............బోధపడుతోంది"

"చాలామంది వేశ్యలు కూడా ఆ ఆటల్లో నిధులున్నారు"

"వుండనీ, గుండె"

"వాళ్ళు పిలుపు అక్కర్లేదు. ఆటకి అర్హపడు"

దారి దొరికింది. రెండు రోజుల్లో పట్నంలో వున్న ఆటగాళ్లని కెక్కుకెక్కు మనిపిస్తాను"

"ఎందుకేం? నువ్వంతపని చెయ్యగలిగా వంటే ఆవార్త రాజు గారికి నాటుతుంది"

"ప్రభువా!........."

"వుండు. ఎక్కడికి వెళతావూ?"

"పట్నంలోకి"

"భోజనానికి వేళయింది. వొక్కక్షణం వోపిక పట్టు"

"ఆకలిగా దరలేదు. ఆకలికూడా మాయమయిపోయింది. ఒక్కొక్కళ్ళని కాళ్లమీద పడేటట్టు చేసుకుంటే కాని యిక నోటికి ముద్ద పోదు క్షణం. ఎంతో సేపా?"

"............వెళ్లిపోయాడు. ఎంత చాదస్తం మనిషి!...... ఈ సొగంలో కళ వుంది. ఓడిపోడు......"

౩

ఎడాపెడా చూసుకుంటూ, శంకరప్ప, సందు మళ్ళేటప్పటికి ఒక అరుగుమీద యిద్దరు బ్రాహ్మలు చదరంగం ఆడుతూ వుండడం కనిపించింది. పక్కన్నే కూచుని యిద్దరికీ చెరో బ్రాహ్మడూ సలహాలు చెబుతున్నారు.

శంకరప్ప, అరుగెక్కి, పక్కని నుంచున్నాడు. అరగడియ దాటినా యెత్తు వెయ్యకుండా వారలాగే కూచోడం అతనికి విసుపెత్తించింది"

"ఏమండీ, యెత్తు వెయ్యరేం?"

"నీ కెందుకయ్యా మాగొడవా?"

"నాకూ కొంచెం తెలుసునండి యీ ఆట.........మీరందుకలా కూచున్నారో నాకర్థం కావడం లేదు"

"నాలుగ్గళ్ల పాద కొక్కుటప్పటికి యీ స్థితికి వచ్చింది ఆట. కాయ కదిపా వంటే ఆట పైసలా. ఎత్తు తోచక నేను కూచున్నాను. నేనెత్తు వెయ్యకపోవడంవల్ల మావాడు కూచున్నాడు.

"ఇంతమంది—ఇంతసేపు—ఏమండీ యింగులో యేం వుంది!"

"చదరంగం అంటే యేమిటో నీకేమేనా తెలుసునా?"

"నాకే తెలుసును. ఆడనాయనకి తెలుసు లేదు"

"......................"

"చూసేనక్కరలేదు. కావా లంటే పరీక్ష చేసుకోవచ్చు"

ఆ బ్రాహ్మడికి శంకరప్ప ఆట చూడాలని సరదా పుట్టింది. దానిమీద "నీకిష్టమేనా?" అని యెవటి పుజ్జ నడిగి, "సంయే" అనిపించుకుని, "మరి కూచోవయ్యా" అని శంకరప్పని పిలిచి అతగాడు పక్కకి జరిగాడు.

"మీరు లేవనక్కర్లేదు. నేను చెప్పినట్టు యెత్తు వెయ్యండి"

"అయితే చెప్పు"

"ఎన్ని యెత్తుల్లో ఆట కట్టమంటారూ?"

"సారకాయలు నడుస్తున్నావే!"

"నరకడాని కంత సులభమైన వస్తువు మరేమీ లేదని తరవాత మీకే తెలుస్తుంది. ఎత్తులు మాట చెప్పండి"

"నువ్వే చెప్పు"

"ముందు నేనో యెత్తు వేస్తాను. తరవాత వారు వేస్తారు. మళ్ళీ నేను వేస్తాను. అంతే. దాంతో ఆట కట్టు"

"...............మరి కానియ్యి"

"అయితే ఈ శకటుని గుర్రందగ్గిర వెయ్యండి"

"వేశాను"

"................................"

"చూస్తావేమిరా?"

"ఆలోచించుకోనియ్యవోయ్! ఇదంతా నీప్రజ్ఞ అన్నట్టు యెగిరిపడుతున్నావేమిటి?"

"................................"

"...............గుర్రా న్నిక్కడ వేశాను"

"ఆబంటుని కదిపి మీరు తోసిరా జనండీ"

"...............తోసిరాజురా"

"ఆటకట్టు" అని కూడా చెప్పండి"

"ఆటకట్టురా"

"..............................."

"..............................."

"ఏవూరు మహానుభావా మీదీ ?"

"నన్ను చూస్తున్నారా ? పొట్ట చేత్తో పుచ్చుకు వచ్చాను. అన్ని వూళ్ళూ నావే"

"మీ పేరు ?"

"తంగిరాల శంకరప్ప"

"...............ఏమిరా, ఆట కట్టిం దని వొప్పుకుంటావా యెత్తు వేస్తావా ?"

"...............చె— బ్తా.........ఈ గుర్రంతో యీబంటుని కొట్టేస్తే ?"

"తెరచి రాజవుతుం దండి"

".........ఈ రాజు నిక్కడ వేశాను"

"శకటు యింటో వేశారండి"

"ఇది యిక్కడ వేస్తే ?.........ఇది కొట్టేస్తే ?......పో—నీ ....ఆటకట్టండి. ఒప్పుకున్నానండీ"

"అయ్యా ! మీరొక ఆట వెయ్యండి, చూద్దాం"

"చిత్తం................"

"..............................."

"ముందు మీరు కదుపుతారా నేను కదపనా ?"

"మీరే కదపండి"

"చిత్తం................"

"..............................."

"అలా వచ్చారా ? ....చి—త్తం............అయ్యా మిమ్మల్ని నాలుగో యెత్తు వెయ్యనివ్వను"

"చూద్దాం, కానివ్వండి"

ఎదటి వృద్ధ మూడో యెత్తు వేశాటప్పటికి గడియ పట్టింది. నాలుగో యెత్తు పడలేదు. ఆట కట్టింది.

అందరూ తెల్లపోయారు.

"అయ్యా, ఈపూట మీరు మాయింటో భోజనం చెయ్యాలి. మరి తప్పదు"

"ఈపూటకి మాయింటికి వస్తారు. రాత్రి మాయింటికి వస్తారు లేరా"

"మహానుభావా ! మీ రుభయులూ నన్ను క్షమించాలి. మీ అనుగ్రహానికి చాలా సంతోషం. ఎన్నేసి పూటలు మీయిళ్లలో భోజనం చెయ్యాలో, అప్పుడే అయిందా ? ఇప్పటికి నన్ను విడిచి ... ...కాలం తరవాత మనవి చేసుకుంటాను"

"మీబస యెక్కడా ?"

"పెద్దమ్మ యింటో"

".........భోజనం చెయ్యగానే రాగలరా ?"

"మావెయ్య మంటే భోజనం కూడా మానెయ్యగలను"

"వద్దువద్దు. ఇంతట్లో మేము కూడా భోజనం చేసి వస్తాము. మిమ్మల్నొకచోటికి—అంటే వొక రాజుగారి యింటికి తీసుకువెడతాం. వారితో మీ రత్తు వెయ్యగలిగితే—తరవాత మాట్లాడుకుందాం కాదూ ?"

"తప్పకుండానూ"

ఎవరి దారిని వారు వెళ్ళిపోయారు. "ఇదీ పద్ధతి" అంటూ, పెద్దమ్మ శంకరప్పటికి సుష్టుగా భోజనం పెట్టింది.

౪

"ఇదిగో, భీమసేనరావుపంతులుగారే ! ఎప్పుడు దయచేశారు వూళ్లోకి ?"

"కాస్సేపు మాట్లాడకయ్యా శాస్త్రులూ ! పంతులుగారు నాఆట కట్టెయ్యాలని దీక్ష పట్టారు"

"ఎప్పుడు వేశారండి యెత్తు ?"

"నేను నిన్న పొద్దున్న వేశాను"

"అ—లా—గా ?.........అయ్యా ! పంతులుగారూ ! కోపం వచ్చినా సరే, ముందు మీరు నామాట చిత్తగించాలి........."

"ఒక్క క్షణం మీరు కూడా చూస్తూ వూరుకోగూడదూ ?"

"అలా కాదు. ఒకమాటు ఆటకట్టినా, వొకమాటు కట్టించుకున్నా రాజుగారితో యెత్తు వెయ్యగలవారీవూళ్లో కల్లా మీరొక్కరే. కానీ—యిలా చూడండీ—ఈయన—తంగిరాల శంకరప్పగారు లెండి వీరి పేరు. ఒక్కమాటు వీరిని యెత్తు వెయ్యనివ్వండి. లేకపోతే వీరు చెప్పినట్టు మీరె వెయ్యండి"

"ఏవూరు వారిది ?"

"చిత్తం. నా కేవూరూ లేదండి. చెట్టుమీది పక్షిని"

"పిట్టలు కూడా చదరంగం ఆడతాయా ?"

"చిత్తం—చిత్తం ! "ఆహార నిద్రాభయ మైథునాని—చి... చారూ ? పిట్టలు మనుష్యులు చేసే పను లన్నీ చేస్తాయి; కాని ... వెయ్యడాని కింత పేపు వ్యర్థంగా గడిపెయ్యవండి"

"అలాగేం ? ఏదీ, కాయ కదుపూ చూద్దాం......"

"నన్ను పరీక్ష చెయ్యా లంటే మీరు తప్పకుంటే ... తుందీ ?"

"ఏంచెయ్య మంటావూ ?"

"అలా కూమని రాజుగారికి సలహాలు చెప్పండి"

"మరి కానియ్య............"

".........రాజు నిలా తప్పించా నండీ రాజుగారూ"

".........వేసి రాజు"

"........తోసిరాజండి"

ఇలా అంటూ శంకరప్ప బంటుని గెంటాడు. అది రాజు వేసిన శకటు కడ్డుతగిలి, పైగా, తో సిరాజుగా తయారయింది.

రాజు ఆశ్చర్యపడ్డాడు. భీమసేనరావు పంతులు తెల్లబోయాడు.

తరవాత, రాజు, బ్రాహ్మణయువకులు కొంరగా మూడాట లాడాడు. చివరి ఆట ముగిశాటప్పటికి రాత్రి భోజనాల వేళ అయింది. కాని వొక్క ఆటైనా రాజు గెలవలేక పోయాడు. పైగా శంకరప్ప కొంటకొంటనే యెత్తు వేస్తూరాగా, రాజు గడియ—రెండేసి గడియలాలోచిస్తే గాని—భీమసేనరావు కూడా సలహా చెబితే గాని యెత్తు వెయ్యలేకపోయేవాడు.

శంకరప్పా, బ్రాహ్మణయువకులూ వెళ్లిపోయాక పంతులు, రాజుతో కూడా గుమ్మందాకా వెళ్లి "ఇదంతా ప్రతిభ అనే అంటారా మీరూ?" అని అడిగాడు.

"కాకేమి?"

"ఎన్నటికీ కాదు"

"ఎంచేతా?"

"అలాగా......ఉచ్ఛిష్టగణపతి వుపాసన వుంది ఆబ్రాహ్మడికి"

"మీ రెలా కనిపెట్టారూ?"

"అంగాస్త్రం కట్టుకుని వున్నాడు చూశారా?"

"సింగినాదం కాదూ?...... మహారాజులుంగారి యెదట నం యెలా వుంటామో ఆలోచించారా?"

పంతులు, మెట్లు దిగి, "మరి సెలవు" అన్నాడు.

౫

ఆరాత్రి వూరు మాటు మణిగేదాకా—పెద్దమ్మ విసుక్కునే దాకా ఆడి, బ్రాహ్మణయువకులు, ఎంతో కష్టంమీద వెళ్లిపోయి, మర్నాడు సూర్యోదయం అయీ అవడంతోటే తయారయినారు.

ముందు యువకులూ, తరవాత శంకరప్పా బయలుదేరారు. అనేక వీధులు దాటారు. అనేక సందులు తిరిగారు. ప్రతీవీథిలోనూ, ప్రతీసందులోనూ అనేకచోట్ల, చాలామంది చదరంగమో, పేకాటో ఆడుతూనే వున్నారు.

ఒకచోట వొక బుగ్గమీసాలరాజు, వొక తురకతో కూచుని చదరంగం ఆడుతున్నాడు. ఒకచోట ఇద్దరు దేవాంగయువకులు చదరంగం కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు. మరోచోట ముగ్గురు తెలగ పిల్లవాళ్లు ఆడుతున్నారు. కొన్నిచోట్ల కొందరు, లోపల నుంచి చదరంగం యెత్తులు వెయ్యడంలో వచ్చే తగవులూ, అవీ వినపడుతున్నాయి.

ఆఖరికి వెళ్లి వారొక బ్రాహ్మడి యింటో ప్రవేశించారు. అప్పటికే ఆబ్రాహ్మడు—అరవైయేళ్ళు దాటినవాడు, ఒక క్షత్రియ యువకుడితో చదరంగం ఆడుతున్నాడు. ఆట చాలా బిగువుమీద వుంది. ఇద్దరూ ప్రాణాలు పందెం వేసుకుంటున్నట్టు ఆడుతున్నారు. ఆ యువకుడి ఆట కొంచెం లొంగుబాటులో వుంది. యువకులూ, శంకరప్పా చూస్తూ కూచున్నారు. వారిని వీరుగాని వీరిని వారుగాని పలకరించుకోలేదు.

అరగడియ గడిచాక శంకరప్ప యికవోపికపట్టలేకపోయాడు. అతనేదో అనాలని నోరు విప్పబోతూ వుండగా వృద్ధబ్రాహ్మడు అతిచెక్కుతో వెనక్కి జేరబడి. "కృష్ణంరాజుగారూ! మీయిష్టం వచ్చిన వారిని సాయంపుచ్చుకోవచ్చు. ఈపూట మీరు నాఆట కట్టగలిగితే—అసలు మీ రిప్పుడెత్తు వెయ్యగలిగితే నాగర్వపరిహారానికి మీరేంశిక్ష వేసినా వొప్పుకుంటా" నంటూ మూతిబిగించుకున్నాడు.

వచ్చిన నలుగురు బ్రాహ్మణయువకులూ మంచి ఆటగాళ్లే అనీ, (శంకరప్ప నతగాడినెవరు కెప్పుడూ చూడనేలేదు) అయినా వారు తన యెదట కూచోడానికే జంకుతారనీ యెరుగును. అంచేతనే యీగర్వం అతనికి.

దీనిమీద కృష్ణంరాజుకి చాలా పౌరుషం వచ్చింది; కాని ముసలాడు నిజంగా అసాధ్యుడు. సరాసరి మహారాజులుంగారితో చదరంగం ఆడే గ్రామస్థులు నలుగు రైదుగురిలోనూ అతనొకడు. పోనీ, వచ్చిన వారి సాయం పుచ్చుకుందా మంటే వారు తనతోటి ఆడలేనివారు.

అతని కేమీ తోచలేదు; కాని ముసలాడి ఆట జన్మానికొక్కమాటైనా కట్టాలి. ఇవాళ తప్పకుండా కట్టాలి.

ఏమీ పాలుపోలేదు. అతని కళ్లు అప్రయత్నంగా శంకరప్పమీదకి తిరిగాయి. ఎందు కనుకుంటూనే "ఏవూరుమీది?" అని అడిగాడు.

శంకరప్ప జవాబు చెప్పలేదు.

అప్పుడొక యువకు డందుకుని "వారి వూరూ పేరూ అడగవద్దు. వారి సలహాపుచ్చుకోండి. వారు తాతగారిని మూడోయెత్తు వెయ్యనివ్వరు" అని చెప్పాడు.

అది విని ముసలాడు పెంకితనంగా చిరునవ్వు నవ్వాడు. రాజుకది మరింత పౌరుషం కలిగించింది.

యువకులు కూడా కొంచెం వురెక్కారు.

"ఏమండీ, దయచేసి నాకు సలహా చెబుతారా?"

"చిత్తం—చిత్తం......మనవి చేస్తాను. తమరు కదలక్కలేదు......అలాగే కూచోండి............"

శంకరప్ప దూరంగా వెళ్లి కూచున్నాడు. అక్కడికి తొంపారి చూసినా బల్ల కనపడదు.

యువకుల కిదేమీ అర్థం కాలేదు. ముసలాడు కూడా బింకంగానే వున్నాడు; గాని అతనికూడా యిదేమీ బోధపడలేదు.

రాజు కనుబొమ్మలు ముడిపడ్డాయి.

"ఏం, అలా దూరంగా వెళ్లిపోయారేం?

"దగ్గర కూచుని ఆడ్డానికి తాతగారి యెత్తులో యేమంత చాతుర్యం వుంది? నేనిక్కడే కూచునే చెబుతాను, మీరు యెత్తు వెయ్యండి"

యువకులు, ముసలాడి పెంకితనానికి సరి అయిన జవాబని సంతోషించారు. "ఇదేదో ఉద్దండపిడుగులా వుంది" అని, రాజా, కొంచెం దిటవు తెచ్చుకున్నాడు.

ముసలాడు శంకరప్పకేసి యుగ్రంగా చూశాడు.

"చూడండీ, రాజాగారూ! మీరాజాకి అగ్నేయంగావున్న మీగుర్రాన్ని వారిరాజు ముందు వెయ్యండీ"

"........ముందు మనం రాజుని వెనక్కి తగ్గించా లండీ. లేకపోతే ఆట యింకా బిగిసిపోతుంది"

"ముందు గుర్రాన్ని అక్కడ వెయ్యండి చెబుతాను"

"........వేశాను"

"వారు యెత్తు వేశాక చెప్పండి"

"...................."

"మనం గుర్రం తీసినచోట వారు తమ మంత్రిని వేశారు"

"సరె.....చూడండీ, మీరాజాకి వెనక్కాల—వాయువ్యంగా వున్న శకటుని వారి మంత్రి కంటో పెట్టండి"

"పెట్టాను"

"తరవాత వారి కేం వేశారో చెప్పండి"

".................. ..."

"వారు మంత్రితో మన గుర్రాన్ని కొట్టేశారు"

"బాగుంది. చూడండి. యీమాటు. తీసిన గుర్రం వెనక్కాల వున్న శకటుని వారి మంత్రిమీదకి—తెలిసిందా?"

"వేశాను"

"వారేం వేశారో చెప్పండి"

"....................."

"...................."

"...................."

"వారిగారు తమ మంత్రిని మన శకటుమీదకి తెచ్చారు"

"ముందు వారికి తెరచి రాజయింది. అది మాకులోలేనట్టుంది వారు"

ముసలాడు తెల్లపోయాడు. యువకులు "సెబాస్" అన్నారు. రాజా మీసంమీద చెయ్యి వేసుకున్నాడు.

ముసలాడు కంగారుపడ్డాడు. తప్పుకోడానికి అతని రాజాకి దారి లేదు. అడ్డువెయ్యడానికి జంతువు—బంటుకూడా లేదు.

ముసలాడి ఆట కట్టింది. ఇంతే కాదు. నోరు కూడా కట్టింది.

కొంతసేపటికి పురెక్కి, ముసలాడు, శంకరప్పతో వోక ఆట వేశాడు. కాని యెత్తు వెయ్యలేకపోయాడు. చివరికి "కొట్టి రా" జనిపించుకుని "ఇక లేద్దాం. దేవతార్చనకి వేళ అయింది" అంటూ మాట వినిపించుకోకుండా యింట్లోకి చక్కాపోయాడు.

రాజా, శంకరప్పని పొగడుతూ యువకులతో కూడా తన యింటికి తీసుకువెళ్లి "మీరు నన్ను దిద్దాలి" అని కోరాడు.

౬

యువకులికి నిద్ర లేదు. ఆహారం లేదు. ఈప్రపంచధోరణే లేదు. వారికి, శంకరప్ప, ఉపాస్యదేవత అయిపోయాడు. అతణ్ణి పెద్దపెద్ద ఆటగాళ్ళదగ్గిరికి తీసుకువెళ్ళడమే వారికి జీవితపరమార్థం అయిపోయింది.

ఒక్క వారం గడిచింది. పెద్దాపురంలో పేరుపడ్డ ఆటగాళ్లంతా శంకరప్పతో ఆడి చిత్తయిపోయారు.

ఇప్పుడు శంకరప్ప వీధులోకి రావడం భయం. పడుచులు, ఇరవైలు, ముప్పయిలు, యాభైలు అతణ్ణి చుట్టుకుని—"ఒక్క ఆట వెయ్యండీ మేము చూస్తాము" "మాకు మెళుకువలు చెప్పండీ" "మీ రెవ్వార్లో వుండిపొండీ" "మీరో మాటు మహారాజాలుంగారితో ఆడా లండీ" "మేము దివాన్జీవారికి మిమ్మల్ని పరిచయంచేస్తాం రండీ" ఇలాగ కోరసాగారు.

"తంగిరాల శంకరప్ప" ఇది పట్నం అంతటా రామనామంలా అయిపోయింది.

చూడనివారు "ఎందర్ని వోడించివచ్చాడో? ఎన్నితోడాలు న్నాయో? ఎన్ని సింహతలాటం ముదుగులున్నాయో? ఎన్ని వుంగరాలు దొరికాయో! ఎన్ని శాలువులు కొట్టేశాడో!" అనుకొంటూ, చూసి. తమ కళ్ళని తామే నమ్మలేకుండా వున్నారు.

ఆవేషం బాగా లేదని అనేకులు పట్టంచుల చాపులిచ్చారు. ఉప్పాడ సన్న—జరీ—జామార్లిచ్చుబోయారు. తాపితాలు కొందరు సమర్పించబోయారు. కొందరు శాలువులు కప్పబోయారు; కాని, ఊహూ! శంకరప్ప వాటిని పుచ్చుకోలేదు. తాకలేదు. కన్నెత్తి చూడలేదు.

అనేకులు విందులకు పిలిచారు; కాని "ఇప్పుడు కాదు" ఇదే శంకరప్ప సమాధానం.

"పెద్దమ్మకి చెల్లెలి కొడుకేమోరా" "మేనల్లుడేమోనండీ" "మొత్తాని కెవరో చుట్టం అయివుంటాడయ్యా" ఇలాగ ప్రతిపాదనలు జరిగాయి. కాని ఎవరూ నిశ్చయించలేక పోయారు.

* * * * *

మళ్ళీ వోకవారం గడిచింది.

సామంతులు, సేనాధిపతులు, వుద్యోగస్థులు, సంపన్నులు, ... నులు, కోరి తీసుకువెళ్లి. శంకరప్పతో చదరంగం ఆడి. ఆటకట్టించుకునికూడా సంతోషిస్తున్నారు.

తాణేదారుకి ఇదంతా వుప్పెనగా తోచింది.

దివాన్జీ చెవులు చిల్లులుపడ్డాయి; గాని అతనిదేమీ యెరగనట్టు ప్రవర్తించసాగాడు. అయితే "రాజాగారికి కబురుచేస్తే ఏం కొంపదీసి" అనే భయంమాత్రం కలక్కపోలేదతనికి.

* * * * *

మళ్ళీ యింకోవారం గడిచింది.

శంకరప్ప, బుగ్గమీసాలరాజుతో చదరంగం ఆడుతున్నాడు. పావడి అంతా పౌజుదారులతోటీ, సామంతులతోటీ, వుద్యోగుల తోటీ, సంపన్నులతోటీ, ఆటగాళ్లతోటీ, కిటకిటలాడిపోతోంది. వూళ్లో వున్న మొనగాళ్లంతా రాజుపక్కని కూచుని సలహాలు చెబుతున్నారు.

ఇద్దరు ముగ్గురు వేశ్యలు గోడవార నుంచుని పూటకి టికాణా లేని శంకరప్ప యెత్తులకి తెల్లపోతున్నారు.

అందరూ రాజదర్బారులో లాగ, ఎవరి స్థానంలోవారు కూచున్నారు. అందరూ, చూపులు మట్టుకు ముసుగా విప్పిపెడుతున్నారే గాని వొక్కరూ పెదవి కదపడం లేదు. ఒకరిమీద వొకరు పడడం—ఒకర్ని వొకరు మోకాళ్లతో కుమ్మడం, గుసగుసలు, సకిలింతలు—ఏమీ లేవు. వారందరూ మర్యాదలు కోరేవారే. అందరూ ఎదటివాడికి మర్యాద చేస్తే గాని తమ మర్యాద నిలవదని తెలిసినవారే. పైగా స్వాధీనాంశం అందరూ తమ చేతుల్లో వుంచేవారే.

నిజమే. ఇప్పటి ఆంధ్రులు కొయిగా వారు?

సరిగా యిలాంటి సమయంలో నవ రాజోద్యోగు వచ్చాడు. దానితో అతను శంకరప్ప పక్కకి వెళ్లి నుంచున్నాడు. అది చూసి ఆటగాళ్ళు నలుగురూ "ఏం?" అన్నట్టు పైకి చూడగా—శంకరప్ప కూడా చూడగా పెంకితనం కలిసిన వినయంతో—నడుము వొంగ వొడించుకొని, "దివాన్జీవారు దర్శనానికి రమ్మని తమరిని సెలవిప్పించమన్నారు" అన్నాడు.

అనుభవపరులు కొందరు "ఇది రాజుగారి ఆహ్వానం" అనుకున్నారు. మరికొందరు "దివాన్జీవారికూడా శంకరప్పగారి ఆటచూడాలని వుబలాటం కలిగింది కామోసు" అనుకున్నారు. అల్పజ్ఞులు కొందరు "దర్శనం యిప్పించమనక, దర్శనానికి రమ్మనడం యేమిటోయ్?" అనుకున్నారు.

మరి కొందరూ శంకరప్పకేసి చూశారు.

శంకరప్పకి మొదట వొళ్లు మండిపోయింది; కాని అక్కడి ఆటగాళ్ల సాన్నిధ్యం దాన్ని చల్లార్చివేసింది. అయినా, అతను, ఆ నవ్వు మనిపోయేటట్టు కొరకొర చూస్తూ "నేను రాను. తీరికలేదు." అని పెంకితనంగా జవాబు చెప్పి మళ్లీ ఆటలో మునిగిపోయాడు.

ఉద్యోగివారు తెల్లపోయి వెళ్లిపోయాడు.

అందరూ వులిక్కిపడ్డారు. కొంతసేపటికి వొక అధికారి "అలా అన్నారేం?" అని అడిగ్గా "దానికి చాలా కథ వుంది. ఒక్క అరగంటసేపు వోపిక పట్టండి. జరిగిందంతా సావకాశంగా—సరదాగా మనవిచేసుకుంటాను. ఏమీ దాచను. చెప్పకుండా యిక్కడినుంచి యెవ్వరూ వెళ్ళకు" అని శంకరప్ప బదులు చెప్పాడు.

దివాన్‌ కొందరుకూడా లాలించి అడిగారు కాని అతనేమీ జవాబు చెప్పలేదు.

౭

ఆరాత్రి, యువకులు, శంకరప్పని తీసుకుని వేశ్యావీధికి బయలు దేరారు.

రంగసాని అని వొక చక్కని చుక్క. పేరు చెప్పడానికి వీలు లేని వొక క్షత్రియ యువకుడు ఆమె విటుడు. మహారాజు చదరంగం ఆడేటప్పుడు పరిక రాలు సమకూర్చి సన్నిధిని వుండవలసిన నలుగురు వేశ్యలలో ఆమె వొకతె.

యువకులు సంగతి అంతా శంకరప్పకి ముందే చెప్పారు.

వీరు వెళ్లి వాకిట్లో నుంచునేటప్పటికి గోడ అవతల కూచుని సానీ, సరసుడూ చదరంగం ఆడుతున్నారు. అప్పుడే "మీ ఆట కట్టిస్తా నండీ" అని సాని చాలా పట్టుదలగా అంటోంది.

శంకరప్ప పూరుకోలేకపోయాడు.

"చిరంజీవి! నీకంత కష్టం యెందుకూ? ఏగడిలో యేమి కాయ వుందో చెబితే నేనిక్కడినుంచే సలహా చెబుతాను. నాలుగెత్తుల్లో నిన్ను గెలిపిస్తాను"

"మీరు అంగిరాల శంకరప్పగారా యేమిటండీ!

"అవును"

సాని "ఏమండీ! లోపలికి రానిద్దామా?" అంది. కాని సరసుడు అంగీకరించలేదు. సాని "నేను వారి సలహా పుచ్చుకుంటా" నంది. సరసు డంగీకరించాడు.

ఆ త్రిరత్నంలో సాని ఆట యేస్థితిలో వుందో వివరంగా చెప్పింది.

శంకరప్ప, అక్కడే, అలాగే నుంచుని నాలుగు యెత్తులు చెప్పాడు. సరసుడి ఆట కట్టింది.

* * * * *

మర్నాడు పొద్దున్న శంకరప్ప, అప్పుడే స్నానం చేసి, ఆరవేసి వున్న అంగవస్త్రం కట్టుకుంటూ వుండగా సేనాధిపతివచ్చి లోపలికి కబురు చేశాడు.

పెద్దమ్మ "కోటలో పాగా వేశా" వంది. ఇదంతా నీచలవ" అంటూ శంకరప్ప ఆమె కాళ్ళకి మొక్కి వాకట్లోకి వచ్చాడు.

"తమరే కామా శంకరప్పగారు?"

"చిత్తం"

"మహారాజులుంగారు తమ దర్శనం కోరుతున్నారు"

"..............................."

"తమరు ఈ గుర్రం యెక్కి కోటకి దయచెయ్యవలసింది అని నా ప్రార్థన"

"ఈ వేషంతోటే?"

"సెల వయితే—"

"నాతాహతు నాకు తెలుసు. నాకున్న బట్టలివి. కట్టాలంటే తప్ప నేను వాడుకోను"

"తమ రాలాగే రావచ్చు. మహారాజులుంగారు తమకోసం యెదురుచూస్తున్నారు"

"జవానులు—రాణేదారులు—దివాన్జీలు—ఇందరుండగా యీ వేషంతో దేవిడీలో అడుగుపెట్టనిస్తారా?"

"అందరూ తమకి అడుగులకి మడుగులొత్తతారు"

వేషం చూసి గుర్రం బెంకితనం చూపించింది, కాని తేజస్సుకి ముగ్ధమయిపోయి శంకరప్ప యెదుట పిల్లి అయిపోయింది.

* * * * *

ఇంద్రసభను తిరస్కరిస్తూ వున్న పెద్దాపుర రాజభవనంలో, దివాన్జీ దారి చూపుతూ వుండగా పుంభావసరస్వతిలాగ ప్రకాశిస్తూ వున్న గోచిపాతరాయుడు ప్రవేశించాడు. రాజుకృష్ణజగపతి మహారాజా సాదరంగా స్వాగతం యిచ్చి ఉచితాసనం చూపించాడు

ఉపోద్ఘాతం సక్రమంగా ముగిసిపోయింది

చదరంగంకోసం ప్రత్యేకించబడ్డ గదిలో మహారాజా, శంకరప్పా యెత్తులు ప్రారంభించారు.

మహారాజా కిద్దరూ, శంకరప్ప కిద్దరూ వేశ్యలు వింజామరలు వీస్తూ, శంకరప్ప పోకడం శ్రీగన్నులతో పరకాయిస్తున్నారు.

జామున్నర పొద్దెక్కింది. మహారాజా నింతసేపే ఆటాపినా కూచో పెట్టలేరు అందుకే మహారాజా, అంతకంటే ముందు వేశ్యలూ ఆశ్చర్యపడుతూ వుండగా, శంకరప్ప చిరునవ్వుతో శకటుని నొక్కవేశా

... గా, మహారాజు రాజు కిది గతిసిగోధం కలిగించివుంది.

మహారాజా మనసు చెదిరిపోయింది అంచేతకూడా అతని కెత్తు తోచలేదు

* * * * *

అది మొదలు.

ప్రతిరోజూ ఒ పుద్దుటిపూట వొకగడియా, మధ్యాహ్నం వొకగడియా మహారాజా, శంకరప్ప బల్లదగ్గిర కూచోడం ఎత్తుతో చిక్కి మహారాజా, చెసేది లేక శంకరప్ప వెళ్లిపోతూ వుండడం.

* * * * *

రోజులు గడిచాయి. వారాలు గడిచాయి మాసాలు కూడా ఆరు గడిచాయి.

మహారాజు నిద్రాహారాలు విడిచిపెట్టేశాడు పెద్దాపురం అంతా ఆట్టుడికిన ట్టుడికిపోతోంది

పదవి తక్కువ కానిపెంకల హా ఎం కూడా తక్కువ కాగా తాంబూలు దారు అప్పుడే ప్రకృతిలో పడిపోయాడు, కాని దివాన్జీ కూలిపోయాడు అతి సన్నిహితంచేది వైభవం కాదు అధికారమున్నా కాదు. యమచెర అంటే చాలు చిత్రవధ అంటే కూడా హీనోక్తి అయిపోతుంది

* * * * *

ఏడోమాసం సగం గడిచింది మహారాజుకి. నిద్రాహారాలు మని రాచకార్యాలు అశ్రద్ధచేసే స్థితికూడా వచ్చింది

తాను, ఇంతటి ఆటగాణ్ణి అగౌరవపరిచి, కొంచెం—పల్చపల్చగా మందలింపులు తినివుండడం వల్ల ఈసందర్భంలో యేం చెబితే యేం మనసుకుంతో అని చెప్పలేక, చెప్పకుండా వుండలేక తుక్కుతుక్కయిపోతున్నాడు దివాన్జీ

* * * * *

అప్పుడే సూర్యోదయం అయింది. దేవిడీలో నగారా ఝూయిని మోగిపోతోంది. పాలు పాగుచెయ్యడానికి బయట కట్టవెయ్యబడివున్న మదపుటేనుగులు ఘింకారాలతోటీ, పారశీకాశ్వాలు సకిలింపులతోటీ అన్నదాతలను ఆహ్వానిస్తున్నాయి

కోటలో చలిచీమలకు దగ్గునుంచీ ప్రబోధం కలిగింది.

సాముగరిడీలు చాలించి, మహారాజు అప్పుడే స్నానపుగదిలో ప్రవేశించాడు ఇద్దరు గుజెతలు నూనెజిడ్డు వదలడానికి సుగంధచూర్ణంతో నలుగుపెట్టారు ఒకతె కుంకుడుకాయల పులుసు పిసుకుతోంది మరొకతె నీళ్లు తోడుకొంది ఇంకొకతె మధ్యమధ్య చెయ్యిపెట్టి నీళ్లసాళాలు చూస్తోంది వేరొకతె సువర్ణకలశం పట్టుకుని గంగాళం దగ్గిర నుంచుని వుంది.

సరిగా యీ సమయంలో మహారాజా, గుమ్మంలోవున్న యువతిని మాని "వెళ్లా జగ్గప్పని తీసుకురా" అని కొంచెం చురుగ్గ చెప్పాడు.

కారణం తెలవక పరిచారిక గింకా కంగారుపడుతూనే వుండగా జగ్గప్ప వచ్చి "చిత్తం మహాప్రభూ!" అంటూ చేతులు జోడించుకు నుంచుని "నుంమన్న పాళంగా శంకరప్పగారిని తీసుకురారా" అని మహారాజు చెప్పగా మళ్లీ "చిత్తం మహాప్రభూ" అంటూ వంగి దండాలు పెట్టి, గుర్రం యెక్కి అలంకరించబడ్డ మరో గుర్రాన్ని వెంటబెట్టుకుని వుడాయించాడు.

* * * * *

అప్పుడే స్నానసంధ్యాదులు ముగించుకుని ఆరవేసిన వస్త్రం కట్టుకుని యువకులతో మాట్లాడుతూ వున్నాడు శంకరప్ప.

"దండాలు బాబయ్యా!"

"శ్రీకృష్ణార్పణం.... . ఏమిటోయ్ కబుర్లూ?"

"ఉంమన్న పాళంగా తీసుకురమ్మని సెలవయింది బాబయ్య"

శంకరప్పకి చిరునవ్వు వచ్చింది దాంతో అతను వపక్క తిప్పుకుని, కిందిక చూస్తూ వొక్కమాటు కిరుకు చేసి, "శంకరప్పగారు గుర్రం యెక్కి వెళ్లరట, ఏనుగెక్కి తారట" అని మనవిచెయ్యి మహారాజులుంగారితోటి" అంటూ యెగరవేస్తూ చెప్పాడు.

జగ్గప్పక, అక్కడి మహారాజు ఆజ్ఞకీ అర్థం తెలవలేదు. ఈ శంకరప్ప జవాబుకీ అర్థం తెలవలేదు పైగా అతనికి మహారాజుతో పాటు శంకరప్ప కూడా తిరస్కరించడానికి వీల్లేనివాడ వున్నాడు.

జగ్గప్ప, శంకరప్పకోసం తెచ్చిన గుర్రాన్ని అక్కడ వుంచి గుర్రం యెక్కాడు. అంతే.

౮

ఉచితవేషంలో మహారాజు సభాభవనంలో పచారు చేస్తున్నాడు. ఈవేపునా ఆవేపునా నిలిచివున్న వేశ్యలు, ఎవరి దగ్గిరికి వచ్చినప్పుడు వారు, మహారాజుకి వింజామరలు వీస్తున్నారు.

దివాన్జీ వొకపక్కగా నిలిచి భవిష్యత్తు తెలవక కందామీదా పడుతున్నాడు. శంకరప్ప వస్తే గుర్రాన్ని పట్టుకోడానికి జగ్గప్ప, సైట సిద్ధంగా వున్నాడు. తానేదారు, "ఇటు ఇటు దేవా" అంటూ దారి చూపించడానికి శంకరప్పకోసం మెట్లదగ్గిర నుంచుని వున్నాడు.

నిముషం వొక మహాయుగంలా వుంది.

* * * * *

శంకరప్ప గుమ్మంలో అడుగుపెట్టేటప్పటికి మహారాజు అమాంతంగా వెళ్లి కౌగిలించుకున్నాడు.

కళ్లు తెరిచి చూశాటప్పటికి ఇద్దరూ, ఆకౌగిలింతలోనే, సింహాసనం మీద కూచుని వున్నారు.

మహారాజుకీ శంకరప్పకీ కూడా ప్రయత్నపూర్వకంగా కంఠాలు సవరించుకోవలసివచ్చింది.

"శంకరప్పగారూ"

"ఏం సెలవు జగత్ప్రభూ!"

"తమరు మాఆట కట్టేశారండీ"

"నా మీద కలిగిన అనుగ్రహంవల్ల తమరలా సెల విస్తున్నారు మహాప్రభూ! ఏలినవారికి నా బాల్యచాపల్యం చూపించడానికి వచ్చానే గాని ఆట కట్టడానికి నేనెంతటివాణ్ణి మహారాజా?"

"అలా కాదండీ. మేము వోడిపోయాము. ఈ విషయం అనందం—గర్వంతో మేము మనవి చేసుకుంటున్నాము"

"..............................."

"చదరంగంలో, మిమ్మల్ని గెలవగలవాడు నభూతో నభవిష్యతి. తమచేతిలో అపజయం పొందినందుకు కూడా మేము గర్వపడుతున్నాము"

"ఏలినవారి సౌజన్యానికి ఏలినవారి మాటలు గుర్తుగా వున్నాయి. పట్టుపట్టి ఇలాంటి జగత్ప్రభువుతో చదరంగం ఆడి— సిగ్గుపడుతున్నాను, నన్ను క్షమించవలసిందని నా ప్రార్థన మహాప్రభూ!"

"ఇలాంటి ఆనందం మాకిదివరలో కలగలేదు. ఇక ముందున్నా కలగబోదు. ఇందుకు గురుతుగా తమర్ని మేము సత్కరించవలని పెద్దాపురసంస్థానంలో వున్న యేదేనా సరే తమకి దాఖలు చేస్తాంటాము, సెల విప్పించండి"

"నాకు బహుమానమా జగత్ప్రభూ! ఎత్తువెయ్యగలవాడు దొరికి చదరంగం ఆడడానికి మొగంవాచిపోయి వచ్చాను. దేవేంద్రుని అధికరించే ఏలినవారితో ఆడాను. తృప్తి అయింది. నా జన్మ సఫలం అయింది. నాకింకేమీ బహుమతీలు అక్కరలేదు జగత్ప్రభూ!"

"తమరు విద్యను విక్రయిస్తున్నారని కాదు మేము మనవి చేసేది. తమరు కళాకుశలులు. కళలను గౌరవించడం రాజుల ధర్మం. లేదంటే తమ ప్రజ్ఞ కేమీ అడ్డురాలేదు. ఇప్పుడు మేము చేసే బహుమానంవల్లనే తమరు సంతోషిస్తారనీ కాదు. విద్యాధికులకు కళలమీద ప్రీతి కలగాలంటే, ప్రభువులు, కళాకుశలులను సత్కరించడం చాలా అవసరం. ఇప్పుడేనా మా అభిప్రాయం—"

"జగత్ప్రభువులతో వాదించడం అనుచితం. సిద్ధపడినానే నందుకు సముగ్రాశ్రీ కాను"

"తమ అభీష్టం—"

"నేను నిరుపేదను. నిరుపేదలకు కూడు, గుడ్డా—ఇంతకంటే మరేమీ అక్కర్లేదు. వీటిలో తాము ఒక్క అన్నం పెట్టిస్తే చాలు నాకు."

"తమ కోరిక సెలవివ్వండి"

"నాకు కావలసింది అన్నం, నాయిష్టక్రీడ చదరంగం"

"చిత్తం"

"చదరంగానికి అరవైనాలుగు గదులు. మొదటిగదిలో వొక వడ్లగింజ, రెండోగదిలో దానికి రెట్టింపు, మూడోగదిలో దానికి రెట్టింపు. అనగా నాలుగు గింజలు. ఇలాగ గదులు వెళ్లిన కొద్దీ రెట్టింపుచేస్తూ వడ్లగింజలు దయచేస్తే నాకంతే చాలు మహాప్రభూ"

"చిత్తం. మనం మళ్లీ మధ్యాహ్నం కలుసుకుందాం"

"చిత్తం జగత్ప్రభూ"

ఇద్దరూ సింహాసనం దిగారు. "లెక్క కట్టించండి" అని దివాన్జీతో చెప్పి మహారాజు వాసగృహానికి వెళ్లిపోయాడు. "మహానుభావా! దయచెయ్యండి" అంటూ తానేదారు, శంకరప్పని గుర్రందగ్గిరకు తీసుకు వెళ్లాడు.

౯

ఇక జాముపొద్దుంది.

సభాభవనం అంతా కిక్కిరిసిపోయివుంది.

ఉప్పాడ జరిబట్టలతోటీ, కాశ్మీరదేశపు మెత్తాలువులతోటీ, సింహతలాటపు మురుగులతోటీ, మకరకుండలాలతోటీ, బంగారపు గోవతాడుతోటీ, రవ్వల ఉంగరంతోటీ అలంకరించబడివున్న శంకరప్పని చెయ్యిపట్టుకు తీసుకువచ్చి, మహారాజు, సింహాసనం అలంకరించాడు. వెంటనే సభ్యులంతా జయధ్వనులు చేశారు.

అప్పుడు దివాన్జీ, మహారాజా ఇంగితం కనిపెట్టి "వడ్లగింజలు లెక్కకట్టాను మహాప్రభూ! వారు కోరిన కోర్కె తీర్చాలంటే పెద్దాపురరాజ్యం చాలదు జగత్ప్రభూ?" అని చెప్పాడు. అది విని శంకరప్ప చిరునవ్వుతో మొగం వంచుకున్నాడు. మహారాజా నిర్విణ్ణుడయిపోయాడు.

దివాన్జీ లెక్కకట్టిన కాగితం మహారాజు యెదట వుంచాడు. అది చూసి మహారాజు "శంకరప్పగారూ! ఈవిషయంలో కూడా మేము వోడిపోయాము" అన్నాడు.

అదివరకే వుజ్జాయింపుగా లెక్కకట్టి యీ విషయంలో కూడా శంకరప్ప చూపించిన చాతుర్యానికి చాలా ఆశ్చర్యపడుతూ వున్న సభ్యులు కొందరు మహారాజా నిరాడంబరతనూ, సత్యనిరతినీ చాలా శ్లాఘించారు.

కొంచెంసేపు తీవ్రాలోచన చేసి. మహారాజా "శంకరప్పగారూ! ఇంతవరకూ వచ్చినవారిలో యెవరూ మాట తప్పియెరుగరు. మేము పెద్దాపురరాజ్యం అంతా తమకి దాఖలు చేసుకుంటున్నాము" అన్నారు. ఇది విని సభ్యులలో చాలామంది చాలాకటకటపడ్డారు. దివాన్జీకూడా చాలా విచారించాడు. అప్పుడు ఇదంతా గ్రహిస్తూనే వున్న శంకరప్ప "జగత్ప్రభూ! ఏలినవారు ఇందాకా సెలవిచ్చింది వొకటీ. యిప్పుడు సెలవిస్తూవున్నది వొకటీనీ" అన్నాడు.

"ఎలాగా?"

"ఏలినవారు "పెద్దాపురరాజ్యంలో వున్న ఏదికావలసినా నాకు దయచేయిస్తా మన్నారు; గాని పెద్దాపురరాజ్యమే దఖలు పరుస్తా మని సెలవివ్వలేదు"

"...........................''

"కనక జగత్ప్రభువులవారు ఒక బ్రాహ్మడు నిర్విచారంగా జీవించడానికి తగినంత వృత్తి దయచేయిస్తే అదే నాకు మహా మేలవు"

శంకరప్ప మాటలు విని సభవారందరూ చాలా హర్షించారు. దివాన్జీ మొగంమీద మొదట సంతోషమూ తరవాత మళ్లీ సిగ్గూ అంకిత మయినాయి. తరవాత, కొంతసేపు ప్రశంసలూ, కొంతసేపు వినోదాలూ, కొంతసేపు ఆలోచనలూ జరిగాయి.

మరికొంతసేపు నృత్యవినోదాలున్నూ జరిగాయి.

చివరికి మహారాజా, "శంకరప్పగారూ! తమకు మేము సర్వ లక్షణసంపన్నమైన వొక అగ్రహారం సమర్పించు కుంటాము. తాము కోరినచోట, కోరిన గ్రామం స్వాధీనపరుస్తాము. ఇంకోరిక లాదిపరివారమంతా యేర్పాటు చేస్తాము. తాము పెద్దాపురం లోనే వుండి యెప్పుడూ మాకు చదరంగవినోదం కలిగిస్తూ వుండవలసిం" దని కోరుతూ సభ చాలించాడు.

(ఈకథ జరిగిందే అని వినికిడి. కొంత కల్పనా. రచనా మట్టుకు నాది. సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి.)

మన తెలుగు వార్తా పత్రికలలో వాడే భాష

మారేపల్లి రామచంద్రశాస్త్రిగారు, కవితానమితి

వార్తా పత్రికలు ఎందుకు పుట్టినవి? తెలియని సంగతులు తెలిపి ప్రజలకు జ్ఞానము కలిగించుటకు కదా? అయితే, ఇప్పుడు మన వార్తాపత్రికల వల్ల ఆ పని సరిగా జరుగుతూ ఉన్నదా? ఏదో కొంత జరుగుచున్నప్పటికీ, సరిగా జరుగుతూ ఉన్నది—అని చెప్పడానికి వీలు లేదు. ఎందుచేత? పత్రికలలో వాడే భాష ప్రజలకు బాగా బోధపడితే కదా అందులో ఉన్న సంగతులు వారికి తెలియడానికి? అందువల్ల వారికి జ్ఞానము కలగడానికి? విందుకు పిల్చినవారు తినే పదార్థాలు ముందు పెట్టితే ఎవరైనా తింటారు; అరిగించుకుంటారు; అందువల్ల వారికి సత్తువ వస్తుంది. అంతేగాని విలువ గలవని చెప్పి, వెండి ముక్కలూ బంగారపుముక్కలూ గవ్వలూ వాటితో కలిపి తెచ్చి పెట్టితే ఎవరైనా నోట బెట్ట గలరా? అనవడి నోట బెట్టినా అవి కొరుక బడుతవా? అందువల్ల కడుపు నిండుతుందా? సత్తువ వస్తుందా? ఏదీ లేదు. అందువల్ల వీలైన పదార్థాలు కూడాతినడానికి వీలు లేక విందుకు ఒక నమస్కారము చేయవలసివస్తుంది.

కొంచెమెచ్చు తక్కువగ మనవార్తాపత్రికలలో వాడే భాష స్థితి ఆలాగే ఉన్నదనక తప్పదు.

పత్రికాధిపతులు- అనగా- పత్రికలలో ముఖ్య విషయములను గూర్చి ఎప్పుడూ వ్రాస్తూ ఉండేవారు- తాము స్వయముగా వ్రాసే భాష చదువుకొన్న వారికే ఒక్కొకప్పుడు ఇనుప గుగ్గిళ్ల లాగున ఉంటుందని చెప్ప వలసి వచ్చేటప్పుడు తక్కినవారిమాట చెప్ప నవసరమే లేదు. పండితుల కొఱకే తాము వ్రాయడము లేదన్న సంగతి స్పష్టముగా తెలిసినప్పటికీ వారు ఆలాగు వ్రాయడానికి ఏదో కారణము ఉండాలె. ఒకటే కాదు; కారణాలు చాలా ఉన్నవి. తమ పాండిత్యము చూపెట్టవనే కోరిక ఒకటి; తమరిని పండితులు కారనుకొందురేమో అనే భయము ఒకటి; తాము వ్రాసేది పైకి గౌరవముగా కనపడవలెననే తలంపు ఒకటి; తరువాత గ్రాంథికములో వ్రాసే అభ్యాస బలము ఒకటి; వ్రాసే విషయములను గూర్చి బాగా ఆలోచింపని లోపము ఒకటి; తమ అభిప్రాయములు మఱుగుగా ఉండవలెననే